

КУБАЄНКО АНДРІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури,
кандидат юридичних наук, доцент*

ПРОБЛЕМНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ

Ефективність демократичних перетворень в Національній поліції України багато в чому залежить від того, наскільки швидко поліцейські зрозуміють специфіку та почнуть впроваджувати та використовувати на практиці концепції, стратегії та методи діяльності поліції зарубіжних країн.

На сучасному етапі особливої актуальності набувають проблеми побудови ефективного інституту поліції, здатного до реалізації інновацій в управлінні соціальними процесами, пов'язаними з внутрішніми і зовнішніми аспектами функціонування правоохоронної системи. Теоретичні, організаційно-правові моделі і принципи функціонування правоохоронної системи постійно еволюціонують. В першу чергу це залежить від доктрини державної політики, що призводить до реформування нормативно-правової бази, структури, стратегії та тактики функціонування поліції при зміні політичного курсу країни.

В якості однієї з позитивних поліцейських практик зарубіжних країн можна привести відому в усьому світі концепцію «Проблемно-орієнтованої поліцейської діяльності» (Problem-Oriented Policing – далі POP). Дана концепція спрямована на подолання головних причин злочинності та порушення публічного порядку. Методологія проблемно-орієнтованої поліцейської діяльності полягає в пошуку цих основних причин (проблем), їх детальному аналізі, пропозиції оптимальних рішень, а також оцінці ефективності цих рішень [1].

Реалізуючи зазначену діяльність, поліція націлена на збір інформації про проблеми певного населеного пункту, району, тоді як раніше вона традиційно збирала інформацію про конкретний злочин, правопорушника. Поліція, таким чином, повинна бути націлена на систематичний аналіз і виявлення проблем з подальшим ефективним втручанням, неухильно знижуючи кількість злочинів і кількість постраждалих від них громадян.

У процесі такої діяльності поліція може і зобов'язана ставити перед собою альтернативні завдання:

- значно скоротити перелік існуючих проблем;
- зменшити шкоду, заподіяну проблемами;
- покращити навички по ефективності застосування різних методів при роботі з проблемами;
- після ретельного аналізу поліцейської діяльності – уточнити суть проблем і залучити до їх усунення (мінімізації) інших учасників процесу, що мають кращий потенціал і навички [2].

При постановці альтернативних цілей важливо бути реалістичним щодо можливих результатів по їх досягненню.

У зв'язку з цим існує кілька основних факторів, які повинні бути прийняті до уваги поліцейськими для успішної реалізації концепції POP: усвідомлене управління, внутрішня взаємодія, превентивне мислення, діяльність на основі знань, пріоритетні сфери застосування, специфічний стратегічний аналіз, планування і впровадження ініціатив.

Усвідомлене управління: важливо, що всі працівники апарату управління повинні бути добре ознайомлені з концепцією POP, її метою, завданнями та методологією. Дані знання важливі для визначення оптимальної стратегії в процесі реалізації POP і є чудовою платформою для: організації філософії взаємодії і спільного розуміння цілей між управлінським апаратом і виконавцями; оцінки можливих змін організації структури підрозділів з метою поліпшення внутрішньої або зовнішньої взаємодії; створення розширеного плану дій POP.

Внутрішня взаємодія: досягнення найкращих можливих результатів вимагає залучення всіх учасників даного процесу на рівні поліцейського управління, яке несе відповідальність за процес. Практика показує, що створення окремих секцій або груп, які працюють відповідно до принципів POP, недоцільно. Це, звичайно, призводить до «розмивання» відповідальності учасників та появи відчуття відсутності загальної, спільної справи. POP повинна бути інтегрована в усі сфери діяльності поліцейського управління (відділу) при обов'язковому встановленні внутрішньої взаємодії, включаючи зміни організаційно-штатної структури підрозділу.

Превентивне мислення: поліція повинна бути націлена на запобігання злочинам в майбутньому, одночасно знижуючи їх рівень в сьогоденні. Це означає випереджальну ініціативу в стратегії і тактиці боротьби зі злочинністю. Поліції необхідно проводити роботу по забезпеченню безпеки громадян, а також більш активно брати участь в соціальних дебатах і виявляти соціальні умови, дії місцевої влади, які опосередковано або безпосередньо призводять до виникнення протиправних дій окремих груп в суспільстві. Ця прихильність, у сукупності з ефективними поліцейськими процедурами, оперативними ініціативами і доцільною стратегією, підвищує довіру суспільства до поліції.

Діяльність на основі знань: менеджмент поліції повинен широко використовувати метод стратегічного аналізу з метою ефективного досягнення цілей щодо попередження злочинів і зниження їх рівня в цілому. Мета стратегічного аналізу, заснованого на фактичному матеріалі про види злочинів на окремій території, полягає в створенні базису з розвитку превентивної стратегії поліції. У цьому контексті можна виділити три основні елементи, коли Національна поліція може використовувати результати аналізу:

- виявлення територій з найбільш високою концентрацією злочинів;
- визначення найбільш доцільних і ефективних превентивних заходів;
- передбачення можливих видів злочинних проявів та планування превентивної стратегії.

Специфічний стратегічний аналіз: є базисним документом, який використовується менеджментом поліції в його діяльності і дає уявлення: про загально-кримінальну ситуацію в регіоні (районі, області), конкретні види зареєстрованих злочинів, їх кількість та ступінь суспільної небезпеки, найбільш проблемні райони місцевості, гіпотетичні і можливі причинні зв'язки, пріоритетні напрямки діяльності поліції, бюджетні і людські ресурси, стратегію і поставлені завдання.

Визначення пріоритетних напрямків: менеджменту поліції необхідно сфокусувати зусилля територіального підрозділу поліції щодо підвищення безпеки суспільства та специфічних проблемах району (місцевості), а не на всіх напрямках всеосяжного стратегічного аналізу одночасно. Це пов'язано, як правило, лімітованістю бюджету і обмеженістю кількості виконавців.

Планування та впровадження ініціатив: на основі специфічного стратегічного аналізу, проведеного після визначення пріоритетних напрямків, готується конкретний план дій, в якому зазначаються: внутрішні і залучені ресурси, конкретний опис проблем, мети, прийняті заходи, відповідальні за виконання, час на виконання заходів, оцінка ефективності виконання заходів. З метою досягнення найкращих результатів бажано використовувати комбінацію короткострокових і довгострокових заходів.

Таким чином, суть проблемно-орієнтованої діяльності поліції, при постійному зміцненні довіри громадян, полягає в її ефективності, а позитивний результат залежить від здатності місцевої влади та поліції організувати свої ресурси так, щоб максимально знизити рівень злочинності і підвищити безпеку суспільства.

Список використаної літератури:

1. Braga A.A. Problem-Oriented Policing. In: Bruinsma G., Weisburd D. (eds) Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice. 2014. Springer, New York. URL: <https://doi.org/10.1007/978-1-4614-5690-2>
2. Goldstein, Herman. On problem-oriented policing: the Stockholm lecture. Crime Science. 2018. № 7. URL: <https://doi.org/10.1186/s40163-018-0087-3>.

Ключові слова: поліцейська діяльність, ефективність поліції, рівень довіри, стратегічний аналіз.

Ключевые слова: полицейская деятельность, эффективность полиции, уровень доверия, стратегический анализ.

Key words: police activity, police effectiveness, confidence level, strategic analysis.